

ZULFIYAXONIM HAYOTI VA IJODI BIZ YOSHLAR UCHUN IBRATDIR

Toshkent davlat tibbiyot universiteti davolash ishlari fakulteti talabasi

Xusanova. Sh. Sh

Annotatsiya: Zulfiya (1915-1996) – taniqli o‘zbek shoira, publitsist va jamoat arbobi. U 20-asr o‘zbek adabiyotining yorqin vakillaridan biri bo‘lib, o‘zining go‘zal she‘rlari, dostonlari va publitsistik maqolalari bilan mashhur. Zulfiya o‘z ijodida sevgi, ona-Vatan, tinchlik, xalq hayoti va ayollarning o‘rni mavzularini yoritgan.

Kalit so‘zlar: chop etgan, katta hissa qo‘shgan, tarjimon sifatida.

U Toshkent shahrida tug‘ilgan va juda yoshligidan she‘riyat bilan shug‘ullangan. Zulfiya ko‘plab she‘rlar to‘plamlarini chop etgan, ular orasida “Qizlar qo‘shig‘i”, “Hijron kunlarida”, “Ona tili” kabi mashhur asarlari bor. U, shuningdek, tarjimon sifatida ham faoliyat yuritib, turli xalqlar adabiyotini o‘zbek tiliga tarjima qilgan.

Zulfiya o‘z hayoti davomida O‘zbekistonning madaniy hayotida faol ishtirok etgan va ayollar huquqlarini himoya qilishga katta hissa qo‘shgan. Shoiraning nomi O‘zbekistonda ayollar ijodkorligiga bag‘ishlangan mukofot va ko‘plab maktablar nomida yashab kelmoqda..

Zulfiya hayoti davomida jahon adabiyoti bilan yaqin tanish bo‘lib, turli she‘r va asarlarni o‘zbek tiliga tarjima qildi. U Pushkin, Lermontov, Shevchenko kabi buyuk shoirlarning asarlarini o‘zbek o‘quvchilariga taqdim etgan.

Shoira Ikkinchi jahon urushi davrida Vatanparvarlik mavzusida asarlar yozib, xalqni birdamlikka chorlagan va ularning qalbida umid uyg‘otishga harakat qilgan. Zulfiya o‘zining umr yo‘ldoshi, taniqli shoir Hamid Olimjonning vafotidan so‘ng ham ijod qilishdan to‘xtamadi va uning xotirasiga bag‘ishlab ko‘plab she‘rlar yozdi. Shoira 1996 yilda vafot etgan bo‘lsa-da, uning ijodi va qoldirgan boy merosi hozirga qadar xalq orasida qadrlanib, o‘zbek adabiyoti xazinasining muhim qismi bo‘lib qolmoqda.]

Zulfiya shoirlik yo‘lida faqat lirik she‘rlar yozish bilan cheklanib qolmadi, balki ijtimoiy mavzularga ham katta e‘tibor qaratdi. Uning asarlarida insoniy qadriyatlar, mehnat va fidoyilik, adolat va insonparvarlik mavzulari keng yoritilgan. Zulfiya o‘z davrining eng faol adibalaridan biri sifatida yoshlarni tarbiyalashga, ayollarning ta‘lim va madaniyat sohasida faol bo‘lishlariga katta e‘tibor qaratgan.

Shoiraning ijodi uning insoniyligining, adolatparvarligining va ma‘naviy

yuksakligining yorqin aksidir. U o'z zamonida turli adabiy uchrashuvlarda, xalqaro konferensiyalarda qatnashib, o'zbek adabiyotining jahon miqyosida tanilishiga hissa qo'shgan. Zulfiyani nafaqat O'zbekistonda, balki butun dunyoda tanishadi va hurmat bilan yodga olishadi.

Zulfiya hayoti davomida ko'plab mukofotlar bilan taqdirlangan, ularning orasida "Mehnat Qahramoni" unvoni, "O'zbekiston xalq shoiri" maqomi va boshqa ko'plab davlat mukofotlari bor. 1999 yilda O'zbekistonda Zulfiya nomidagi Davlat mukofoti tashkil etildi va bu mukofot har yili iqtidorli qizlarga beriladi. Bu mukofot yosh avlodda ijodkorlikka bo'lgan mehrni oshirish va shoiraning yorqin xotirasini abadiylashtirish maqsadini ko'zlaydi.

Zulfiya she'riyati bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan, uning asarlari maktab va universitetlarda o'qitilib, yangi avlodlarni ilhomlantirishda davom etmoqda. Zulfiya ijodining o'ziga xos tomoni uning inson qalbining nozik jihatlari, his-tuyg'ularini chuqur va samimiy tarzda tasvirlay olishida namoyon bo'ladi. Uning she'rlarida sevgi, muhabbat va mehr-muhabbat mavzulari bilan bir qatorda hayotning og'ir sinovlari, insonning ichki kurashi va sabr-bardosh kabi mavzular alohida o'rin egallaydi. Zulfiya ayollik sha'ni, onalik muhabbati va ma'naviyatining yuqori timsoli sifatida ko'plab asarlar yaratdi. Uning lirikasi ko'ngilni titratadigan, hissiyotlarga boy bo'lib, zamon va millat chegaralarini kesib o'tuvchi universallikka ega.

Zulfiya o'z ijodi orqali har bir so'zi va satri bilan insonning ichki dunyosini, uning dardlarini, orzularini va quvonchlarini yetkazib bera olgan. Uning "Sadoqat", "Onajon", "Mening ovozim", "Qizlar qo'shig'i" kabi asarlari xalqning yodida yillar davomida saqlanib qolgan. U hayotning har bir qirrasini bilan chuqur shug'ullangan va she'riyat orqali jamiyatni tarbiyalash va o'zgartirish yo'lida ishlagan. Zulfiya urush yillaridagi mavzular, tinchlik va xalqning qayg'ulari haqida yozgan asarlari bilan ham katta e'tiborga sazovor bo'lgan. Uning yozganlari nafaqat adabiyot ahli, balki keng jamoatchilik tomonidan ham qadrlanib, uning she'rlari targ'ib qilingan va xalq orasida sevib o'qilgan. Shoir o'z umrining oxirigacha faol ijod qilib, yosh shoir va yozuvchilar uchun o'rnak bo'lib xizmat qilgan. Bugungi kunda Zulfiya xotirasi turli ma'naviy va madaniy tadbirlar, adabiy anjumanlar, va uning nomiga atalgan maxsus stipendiyalar orqali e'zozlanib kelmoqda. Uning ijodi O'zbekistonning madaniy merosining ajralmas qismi bo'lib, yosh avlodni vatanparvarlik, mehnatga sadoqat va insoniylik kabi yuksak fazilatlarga undashda muhim rol o'ynaydi.

Zulfiya o'z ijodida xalq hayotining barcha qatlamlarini yoritishga intilgan, bu esa uning asarlariga katta hayotiylik baxsh etgan. Uning she'riyati shunchaki tuyg'ularga boy emas, balki o'z zamonining dolzarb masalalariga

e'tibor qaratganligi bilan ham ajralib turadi. Zulfiya, ayniqsa, ayollarning ijtimoiy hayotdagi o'zni va ular duch kelayotgan qiyinchiliklar haqida ko'p yozgan. U ayollar huquqlarini himoya qilishda, ularni madaniyat, ta'lim va jamiyat hayotida faol bo'lishga undashda katta rol o'ynagan.

Shoira o'z she'rlarida ona-Vatanga bo'lgan muhabbatini, xalqning baxtli va osoyishta hayot kechirishga intilishlarini aks ettirgan. Zulfiya o'z xalqining dardlari va quvonchlari bilan yashab, ularning ovozi bo'lib xizmat qilgan. Uning ijodida ma'naviyat va insoniy fazilatlar o'zaro uyg'unlashgan. Zulfiya faqatgina shoir emas, balki tarbiyachi, ustoz va ijtimoiy arbob sifatida ham e'tiborga sazovor edi. Zulfiya o'z she'rlarida ko'pincha oddiy odamlar hayotini, ularning mehnatini va ma'naviy kuchini yoritgan. U xalqning o'zini, uning ichki dunyosini, qayg'u va quvonchlarini she'riyat tilida ifodalagan. Ayniqsa, uning urush yillaridagi she'rlari xalqqa kuch va umid bergan, o'sha davrning qiyin kunlarini yengib o'tishga yordam bergan.

Shoiraning asarlarida xalqona tildan, o'zbek xalqining o'ziga xos iboralari va tasvir vositalaridan keng foydalanilgan. Zulfiya she'rlarida tabiiylik va samimiyat, hayotiy kuzatuv va chuqur hissiyotlar uyg'un holda mujassam bo'lgan. Bugungi kunda Zulfiya nomi bilan atalgan ko'plab maktablar, madaniy markazlar va kutubxonalar faoliyat yuritmoqda. Shoiraning ijodi milliy qadriyatlarni asrash, ma'naviy boyliklarni tarbiyalash va yoshlarni Vatanga sadoqatli, ma'rifatli insonlar qilib yetishtirishga qaratilgan ishlar orqali doimo yangilanib va rivojlanib turadi.

ZULFIYA ISROILOVANI HAYOTI VA IJODIGA BIR NAZAR

Ona vatanimiz she'riyat vulduzi va sadoqat timsoli bo'lmish Zulfiya Isroilova - taniqli va iqtidorli o'zbek shoirasi. Yorqin rassom, oddiy inson qalbini o'tkir xis qilgan - mehnatkash, Sharq ayolining jamiyatdagi teng huquqi uchun mardonavor kurashgan ayol. Zulfiyaxonim Isroilova 1915-yilda hunarmand-degrezchi oilasida Toshkentda tug'ilgan. Zulfiyaning oilasida ziyoli muhit hukmron bo'lib, otasi hunarmand bo'lish bilan birgalikda zamona ilmidan xabardor inson edi. Shuningdek, onasi ham oqila ayol bo'lib, o'z farzandlarini ziyoli qilib tarbiyalash va ularni komil inson bo'lib yetishtirish yo'lida harakat qilgan. 1922-yildan 1931-yilgacha maktabda, so'ng 1931-1934-yillar orasida qizlar bilim yurtida tahsil oldi. Mehnat faoliyatini juda erta boshlagan shoira deyarli bir umr jurnalistika va nashriyot sohasida ishladi. U 1935 - 1938- yillarda Til va adabiyot instituti aspiranti, 1938 - 1948-yillar mobaynida Bolalar nashriyoti muharriri, O'zbekiston davlat nashriyoti bo'lim mudiri, 1953- yilgacha «Saodat» jurnalida bo'lim mudiri, 1953- yildan to 1980-yilga qadar, salkam o'ttiz yil davomida, shu jurnalning bosh muharriri lavozimida ishlab keldi. Zulfiyaxonimning o'zi keyinchalik yozishicha, uning ijodga va adabiyotga bo'lgan qiziqishida onasining roli katta

bo'lgan. Oiladagi sog'lom muhit va tarbiyaning natijasida Zulfiyaxonim ziyoli inson bo'lib yetishdi. U o'rta maktabni va ayollar pedagogika bilim yurtini tamomlab, Respublika gazeta va jurnallar nashriyotida ish faoliyatini boshladi, she'riyatga qiziqib qoldi va she'rlar yoza boshladi. Uning „Men ish qizi“ deb nomlangan ilk she'ri 1931-yil 17-iyul kuni Shukur sa'dulla vositasida „Ishchi“ gazetasida bosildi. Keyingi ijod namunalari „Yangi yo'l“ jurnali va „Qizil O'zbekiston“ hamda „Yosh leninchi“ gazetalarida chop etila boshlagan. Zulfiyaxonim yoshligidan she'riyatga mehri va qiziqishi baland edi, undagi bu ishtiyoq onasining aytib bergan afsonalari, ertaklari va she'riy dostonlari ta'sirida yanada o'sdi. Bunday tarbiyaning natijasi o'laroq 17yoshidayot uning „Hayot varaqlari“ nomli ilk she'riy to'plami omma yuzini ko'rdi. Bular — yoshlar, do'stlik, inson qalbining go'zalligi haqidagi she'rlar edi. So'ngra, she'rlari, dostonlari va hikoyalari e'tirof qilinib, turli nashrlarda alohida kitoblar ko'rinishida chop etila boshladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Sultonova M., Ijod sahifalari, Toshkent, 1975; Zulfiya [bibliografiya], Toshkent, 1977; Sultonova M., Zulfiya, Toshkent.
2. Qayumov L. Shoiri Zulfiya. Toshkent, O'zadabiynashr, 1965.
3. Mirvaliev S. O'zbek adiblari. Toshkent: Yozuvchi“, 2000.
8. 4.[www.til va adabiyot.uz](http://www.tilvaadabiyot.uz)
9. 5.www.literatura.uz.